

Continent sense esperança

VI — L'exorcisme, la màgia i el vudú

TOGO, comparat amb Costa de Vori, no és més que fang, misèria i renunciament.

Tornem a tenir una sensació semblant a la de Kinshasa, però amb la diferència que **LOMÉ**, capital del país, no té més de 100.000 habitants al costat dels 4.000.000 de la capital del Zaire.

Però, per a nosaltres, presenta més novetats i fins i tot més interès.

Com que la ciutat de Lomé, com a tal, no té cap atractiu, ens «aparquem» a l'hotel Tropicana que és una organització de bungalows —ni massa nous ni massa nets— i uns menjadors amb self-service a l'aire lliure. Estem també acompanyats de cavalls en llibertat vigilada, mosquits resistents als productes Johnson, 34 graus centígrades a l'ombra i abundants destacaments d'uns llargardaixos verds, grocs i vermells que mengen insectes i puntes d'herba, però que produeixen intensa urticària a qui els toca. Aquests llargardaixos són molt simpàtics perquè senten una enorme tafaneria per tot el que fem i demostren un interès especial quan es belluguen objectes o teles de colors vius. Toleren que ens hi acostem, fins un metre de distància aproximadament.

El Dr. Rodríguez de la Fuente ens explicaria que es diuen agames i bones reproduccions d'ells es poden veure a la col·lecció «Fauna» que va publicar fa uns quants anys (Volum II - Pàgs. 75-77).

Vora el nostre bungalow hi ha un rètol clavat a una palmera advertint en francès que el drap negre a la punta d'un pal vol dir que hom no deu fiar-se de la mar, de la qual cal abstenir-se de sucari-hi. El curiós és que dessota de la llegenda en francès i amb la mateixa mida de lletra es repeteix la recomanació o advertència en alemany.

Això ens fa recordar que no fa gaires anys, —des de la primera guerra europea— això era una colònia alemanya, on la gent s'ho passava força bé, segons algú ens explica. Les notes i factures del nostre Hotel també estan en francès i en alemany. A l'hotel s'hi veuen també bastants hostes alemanys als quals, segons podem observar, se'ls tracta amb manifesta deferència.

D'un Oceà Atlàntic gris, revolt i antipàtic, una legió de negres estira unes enormes, increïbles xarxes, dintre de les quals es pesca el menjar i el negoci de cada dia. El nombre de xarxes és crescut i cada una d'elles és atesa per una cinquantena de persones. Són escenes a les quals la màquina de fotografiar o de cinema hi va sola, però els pescadors ens fan signes molt enèrgics puix que no volen que els fotografïem.

De bell antuvi no en férem cas, creient que es tractava —una vegada més— de l'ancestral repulsió de certes races i pobles a deixar-se fotografiar o a demanar propina a canvi de la «pose». Després vam escatir que aquí és diferent.

Resulta que la fotografia és com una «malastrugança» per a l'èxit de la pesca.

Així va ésser com ens vàrem adonar que havíem entrat en un món màgic. Un món de malediccions i d'exorcismes, de conjuracions, d'evocacions i de tot allò...

Amb aquest alligament previ ens adreçarem a explorar l'interior del país. Selva, aiguamolls, paludisme. Gent ben alimentada d'aspecte, però plens de malalties de pell.

Arribem al poblat d'**AQUEVÉ** i abans de sortir de l'autocar el nostre «leader» o guia ens explica que per a poder circular pel poble és necessari abans haver establert acord o «palabre» —nom quina semblança amb el castellà ningú no sap explicar.

El «palabre» s'ha de convenir amb el cap del poble —una mena de batlle però menys— i s'ha d'explicar allò que s'hi va a fer i quines són les nostres «intencions».

Un cop això aclarit i després d'haver canviat de mà uns quants francs atlàntics, ja podem circular, comprar en el petit mercat, fer fotos i donar uns caramels a la quitxalla. Tot això, sense «palabre» previ, resultaria difícil i fins i tot perillós. En realitat, l'home blanc és sempre vist amb prevenició i potser amb un cert odi. És una cosa menys política, menys construïda, menys calculada que al Zaire, però és instintiva i no crec exagerar gens si us dic que penso que es pot convertir en brutal.

A Aouevé vàrem tenir una nova experiència. En un racó de la plaça un grup de negres cantava —les seves rítmiques cançons—, ballava i bevia cervesa. En acostar-nos-hi per tal de veure allò que celebraven, veiérem enmig de tots ells una caixa de morts. A dintre del taüt hi havia el mort. Aquella gresca era un funeral. No es pot negar que això no es veu cada dia.

En un altre moment, ens hem trobat en un revolt de la carretera amb un espectacle al qual no es pot donar crèdit ni veient-lo.

Una gran multitud d'homes i dones ballen, no diria ja forassenyada, sinó de forma epileptiforme. Hi havia dones, a les quals hom faria uns 80 anys, ballant amb una lleugeresa, entusiasme i agilitat totalment anormals. Ens quedarem glaçats. D'entrada vàrem tenir grans dificultats no sols per acostar-nos-hi, sinó també per a fotografiar Els nens amb una barra i una energia inconcebibles intentaven, per tots els mitjans, barrar el pas dels nostres objectius i quan un aconseguia defugir una mà infantil oberta, en trobava una altra en el camí fotogràfic.

Va haver de sortir el «palabre» amb tota urgència i acompanyat de bastants francs.

Hi havia dones —gens boniques per cert— que s'anaven despullant mentre ballaven i determinades persones semblaven haver arribat a un especial paroxisme.

Però l'espectacle no era suficient. Era necessari saber què significava. Què volia ser o expressar. Finalment esbrinem, a través d'un ciutadà de mitja edat que parla un francès, barrejat de tankès i d'alemany, que estem davant d'un transcendental sortilegi. Ens digué:

—Estem convocant ABILIUS, l'esperit del silenci.

(L'esperit del silenci, amb tant de soroll, ens «sembla inversemblant»).

—És que demaneu quelcom especial a ABILIUS?

—Advoquem Abilius per a demanar l'esperit de la joventut fins arbal.

(Ja ens imaginàvem, ja que en el fons de tot això s'hi movia l'eroticisme).

—Arbal? Què és arbal?

—És difícil d'explicar a un blanc. Vosaltres dieu simplement: la Mort. Però vosaltres i jo només tenim cinc sentits. N'hi ha —aquells que designa Abilius— que tenen un altre sentit de més. Aquests veuen a través del cervell dels altres i no moren mai. Simplement desapareixen.

(Això sona molt estrany i incompreensible).

—Desapareixen? Tot simplement desaparèixer... de la terra?

—Exactament. Desaparèixer i retornar. Nosaltres no els podem veure, però els podem sentir. Aleshores hom no pot fer més que obeir-los com a cecs sense voluntat.

(Ara jo diria que el «so» és d'hipnotisme i fins i tot de catàlepsia). No hem entès la relació que troba el nostre interlocutor entre la ceguera i la manca de voluntat.

No he pogut obtenir més explicacions. Però puc assegurar-